

**“НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ –
ТЕОРІЯ ТА ЕКСПЕРИМЕНТ 2009”**

**МАТЕРІАЛИ П'ЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

18 - 20 травня 2009 р.

Том четвертий

Полтава
«ІнтерГрафіка»
2009

Щербань П.М., Щербань Т.Ю. КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ: ДОСВІД СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ).....98

СЕКЦІЯ: ФІЛОСОФІЯ

Баранова Н.М. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЙ ВИХОВАННЯ ХХ СТ..... 103

Бондар І.О. ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ЛЮДИНИ В ЛЮТЕРАНСЬКІЙ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ.....106

Брюховецька Ю.В. СИСТЕМА МАГІЧНИХ УЯВЛЕНЬ В СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ..... 110

Галагуз М.В. ЕКСТРЕМАЛЬНІ ЕКЗИСТЕНЦІАЛИ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ: СУТНІСТЬ І СПЕЦИФІКА..... 113

Денєжніков С.С. РОЛЬ НАУКИ В СУСПІЛЬСТВІ ЗНАНЬ..... 114

Загребельная Е.Т. СТИЛЬ ИНЖЕНЕРНОГО МЫШЛЕНИЯ КАК СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ ФЕНОМЕН..... 117

Зленко Н.Н. ИСТОРИКО-ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ ПОНЯТИЯ РИСКА В ОБЩЕСТВЕ.....119

Камарали А.В. ПОЛИТИЧЕСКАЯ ВЛАСТЬ В ГЛОБАЛИЗИРУЮЩЕМ МИРЕ..... 122

Канівець Б.А. ВАРІАТИВНІСТЬ «ВИКЛИКІВ» І «ВІДПОВІДЕЙ» ЯК ВИЯВ „СВОБОДИ ВИБОРУ” В ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ А. ТОЙНБІ.....125

Власти, особливо в країнах з нестабільним політичним режимом, все частіше виявляються неспроможні обуздати корупцію, злочинність, тероризм, забезпечити цінну захисту прав і свобод громадян. Сьогодні, коли формується глобальна система управління, є реальна небезпека, що разом з випробуваними демократичними методами на цей рівень будуть перенесені і пороки традиційного політичного устрою. Як протидіювати цій загрози, щоб процес глобалізації не обернувся політичною катастрофою, сприяв гуманізації влади і управління, як в національному, так і в світовому масштабі?

3. Нову, гостру проблему перед політикою і владою ставить всепрониклива інформатизація сучасної суспільної життя. Вона відкриває небачені можливості для розвитку будь-яких демократичних процедур, самоуправління, політичної свободи. Але у неї є зворотна сторона - можливість використання потужних технічних засобів в корисних інтересах, підкорення і об'єднання людей, поширення суєвір'я, ненависті і ворожнечі. Яким чином демократична влада на національному і міжнародному рівнях може протидіювати цьому, не порушуючи на природні, неотчуждаємі права громадян, - ще одна головоломка даної теми.

Тем самим формуючоюся глобальною системою потрібна розумно організована легітимна влада, виражає колективну волю світового суспільства і володіє достатніми повноваженнями для рішення загальносвітових проблем.

Канівець Б.А.

Житомирський державний університет ім. І. Франка

**ВАРІАТИВНІСТЬ «ВИКЛИКІВ» І «ВІДПОВІДЕЙ» ЯК ВИЯВ
„СВОБОДИ ВИБОРУ” В ФІЛОСОФІЇ ІСТОРІЇ А. ТОЙНБІ**

Проблема свободи вибору чи напередвизначеності людського буття хвилювала людство з найдавніших часів. Її витоків знаходимо ще в первісній міфології. Від виникнення філософії і до сьогодення проблема «свобода вибору чи зумовленість» займає чільне місце у філософських

дослідженнях. Важливу роль ця проблема відігравала і у філософії історії А. Тойнбі, де вона розкривається в контексті концепції «Виклику-і-Відповіді».

Намагаючись віднайти універсальні закони розвитку, англійський мислитель приходив до понять «виклик» і «відповідь», які стали базисом його вчення. «Виклик» розуміється як певна кризова конкретно-історична ситуація, що покликана перевести суспільство зі стану статичності до динаміки. «Відповідь» – це певні дії направлені на подолання кризи викликаного «викликом». А. Тойнбі вважав, що розвиток здійснюється за допомогою постійного чергування «виклику» і «відповіді». Коли суспільство не отримує «виклик» або невзможливо дати на нього «відповідь», то воно деградує і дезінтегрується. «Виклик» надходить від Бога, тоді як «відповідь» є прерогативою людини.

Англійський мислитель виділяє лише 6 основних втілень «викликів», так званих «стимулів росту»: стимул суворих країн, стимул нових земель, стимул заморської міграції, стимул ударів, стимул тиску і стимул гноблення. Вони є найбільш потужними і поширеними, а їх ефективність можливо довести на основі історичних фактів. Загалом, конкретні втілення «виклику» можуть мати безліч форм: хвороба є «викликом» для організму людини, загроза банкрутства є «викликом» для підприємця, напад агресора є «викликом» для держави, світова економічна криза є викликом людству, усі природні, соціальні та інші катаклізми – «виклик» суспільству тощо. До того ж, з розвитком людства відбувається урізноманітнення і ускладнення «викликів». Так, на початку свого існування людство отримувало переважно природні «виклики», а в ХХІ столітті ми все частіше зіштовхуємось із психологічними «викликами».

Така різноманітність форм втілень «викликів» зумовлює варіативність форм втілень «відповідей». Різні «виклики» потребують адекватних обставин «відповіді». «Виклик» неродючої землі потребує «відповіді» у формі, наприклад, міграції, а «виклик» у формі тиску сусідніх народів – вдосконалення озброєння і методів оборони. До того ж, різні суспільства можуть виробляти дещо чи повністю відмінні «відповіді» на однакові «виклики», реалізуючи таким чином свою специфічність. Представники одного суспільства, в силу своєї індивідуальності, знаходять різні шляхи «відповіді» на певний «виклик». Наприклад, у «відповідь» на продовольчу кризу в давньогрецькому суспільстві Спарта почала

підкоряти сусідні племена тоді, як Афіни переорієнтувались із сільського господарства на ремесло і торгівлю. Деякі ж «відповіді» можуть бути настільки унікальними, що їм не буде аналогів. Для прикладу можна навести феномен Запорізької Січі у відповідь на «виклики» тиску з боку татар і гноблення з боку поляків.

Варто зазначити, що суспільство здатне виробити одразу декілька варіантів «відповіді» на певний «виклик», також можливим є запозичення певної форми «відповіді» з досвіду попередників чи сусідніх суспільств, суспільство постає перед вибором тієї чи іншої форми «відповіді». Таким чином, завдяки варіативності «виклику» і «відповіді» реалізується свобода вибору суспільства. На відміну від О. Шпенглера, який підкреслював, що, як і біологічний організм, будь-яке суспільство приречене на загибель, А. Тойнбі вказує на можливість обрання ефективної і адекватної «відповіді» на «виклик».

Кондратенко С.В.

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВПЛИВУ ВИСОКИХ НАУКОЄМНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПЛАНЕТАРНУ ЦИВІЛІЗАЦІЮ

Необхідність вивчення високих наукоємних технологій обумовлено соціокультурним контекстом нової пізнавальної ситуації, що стала результатом становлення і розвитку суспільства знання. Наукоємні технології на сучасному етапі цивілізаційного розвитку людства є одним з найважливіших детермінуючих чинників становлення планетарної цивілізації. У чому сутність основних напрямів впливу наукоємних технологій на планетарну цивілізацію?

По-перше, проходить процес становлення глобальної економіки під впливом наукоємних технологій. Провідною тенденцією розвитку сучасної світової економіки є автоматизація виробництва, що спричиняє витіснення машинної праці інформаційними технологіями. Останні виконують формалізовані функції розумової діяльності. Це сприяє розвитку нових інтелектуальних видів виробництва. Впровадження інформаційних